

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

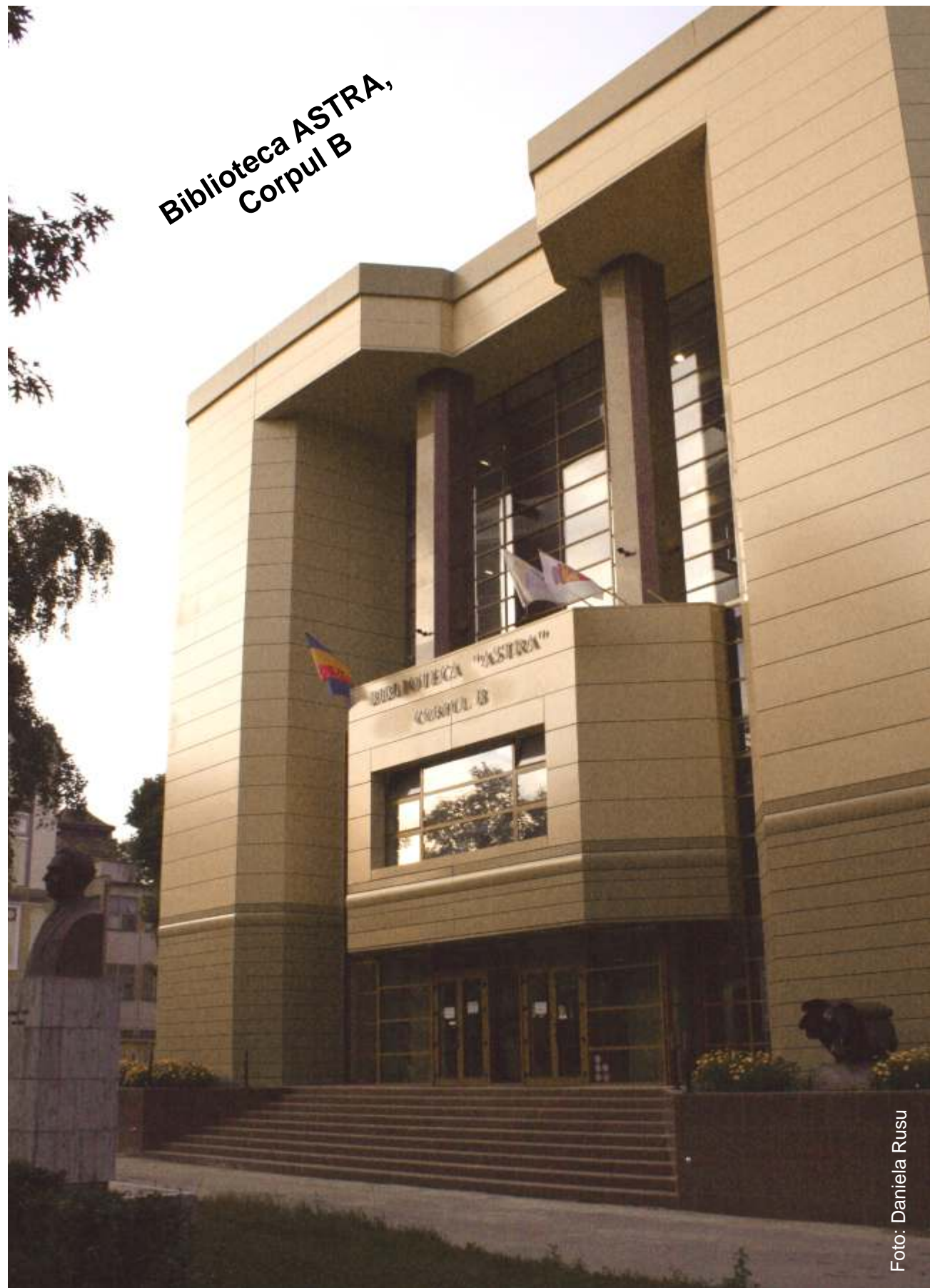
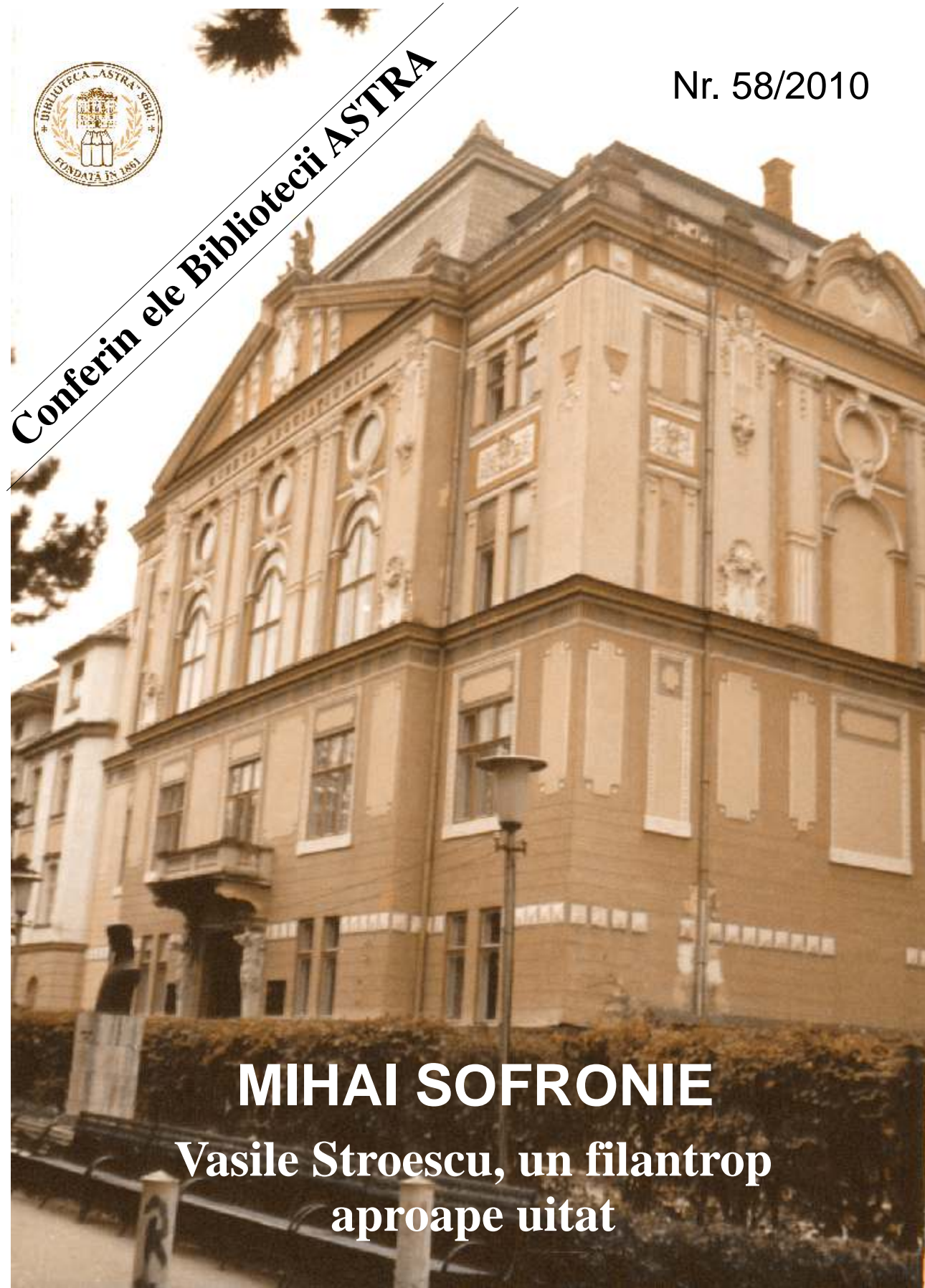

Foto: Daniela Rusu

Conferințele Bibliotecii ASTRA

Nr. 58/2010

MIHAI SOFRONIE
Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

**Conferințele ASTREI:
MIHAI SOFRONIE:**

Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat

Vasile Stroescu (1845-1926)

Vasile Stroescu, mare moșier basarabean, a rămas prin donațiile sale (aproape un milion de coroane) unul dintre cei mai însemnați filantropi ai românilor transilvăneni. A sprijinit atât învățământul confesional, cât și activitățile „ASTREI”, îndeosebi domeniul economic (cooperarea) și cel cultural, prin înființarea a mii de biblioteci sătești.

Coordonatorul colecției: **Onuc Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: **Daniela Rusu**
Editor: **Ioana Butnaru**
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i> (nr. 1)
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i> (nr. 2)
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i> (nr. 3)
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i> (nr. 4)
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i> (nr. 5)
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931-</i> (nr. 6)
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i> (nr. 7)
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007	(nr. 8)
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i> (nr. 9)
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i> (nr. 10)
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i> (nr. 11)
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i> (nr. 12)
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i> (nr. 13)
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i> (nr. 14)
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i> (nr. 15)
George Banu	<i>Actorul european</i> (nr. 16)
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i> (nr. 17)
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i> (nr. 18)
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i> (nr. 19)
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i> (nr. 20)
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i> (nr. 21)
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i> (nr. 22)
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i> (nr. 23)

Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i> (nr. 24)
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i> (nr. 25)
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i> (nr. 26)
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i> (nr. 27)
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbătut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i> (nr. 28)
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i> (nr. 29)
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i> (nr. 30)
Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i> (nr. 31)
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i> (nr. 32)
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i> (nr. 33)
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...))»</i> (nr. 34)
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i> (nr. 35)
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i> (nr. 36)
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i> (nr. 37)
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri'a, nu are dreptu a se numerá intre poporale civilisate”</i> (nr. 38)
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i> (nr. 39)

Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i> (nr. 40)
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu Iacob Bologa	<i>Înființarea unei școli române de fete în Sibiu</i> (nr. 41) <i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va fericii pe poporul român</i> (nr. 42)
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu Iacob Bologa	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i> (nr. 43) <i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i> (nr. 44)
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i> (nr. 45)
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889</i> (nr. 46)
Antonie Plămădeală Ioan Mariș	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i> (nr. 47) <i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i> (nr. 48)
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în rolul emancipării femeii și educația copiilor</i> (nr. 50)
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective)</i> (nr. 51)
Ștefan Pascu Andrei Șaguna	<i>Rolul național-cultural al ASTREI</i> (nr. 52) <i>Munca este onoarea și renumele cea mai mare a omului</i> (nr. 53)
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale</i> (nr. 54)
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj</i> (nr. 55)
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu</i> (nr. 56)
Cristofor I. Simionescu Mihai Sofronie	<i>Astra și Țările Române</i> (nr. 57) <i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat</i> (nr. 58)

MIHAI SOFRONIE

**Vasile Stroescu,
un filantrop aproape uitat**

În epoca modernă, românii înstăriți de dincoace de Carpați, animați de sentimente patriotice, au uimit contemporanii prin generozitatea lor, contribuind prin mijlocirea donațiilor și fundațiilor la progresul economic, social și cultural al conaționalilor, iar din mulțimea donatorilor menționăm următoarele personalități: medicul Simion Ramonțiai, juristul Emanoil Gojdu, familia Mocioni, mitropolitul Andrei Șaguna, Avram Iancu, Ioan Mihaș și nu în ultimul rând marele filantrop basarabean, moșierul Vasile Stroescu.

De ce Vasile Stroescu a sărit în ajutorul românilor transilvăneni Legea învățământului Apponyi din 1907 urmărea desființarea autonomiei bisericești și implicit maghiarizarea învățământului confesional românesc. Pentru contracararea acestei legi cosistoriile din Sibiu și Blaj au decis constituirea unor fonduri culturale, în vederea susținerii învățământului românesc, lansându-se în presă mai multe apeluri în acest sens.

În aprilie 1910 apărea în ziarul *Unirea* din Blaj un editorial cu majuscule VASILE STROESCU din care redăm câteva fragmente: “Nu

6..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

ne putem înmuia condeiul într-o călimară de aur, ca să cinstim după cuviință numele din fruntea acestor rânduri. Nu avem glasul de tunet al prorocului pentru a-l vesti lumii românești cu triumful aceluia, care n-a glăsuț în pustie ...Cine e acel Vasile Stroescu, care ne-a scos din făgașul obișnuit al articolelor noastre pesimiste? Și ne-a trimis – observă bine cetitorule, căci nu e greșeală de tipar! 100.000 coroane ... pentru fondul cultural ... și până să avem fericirea de a-ți cunoaște datele biografice, Te rugăm, nobile suflete de Mecenate, să primești omagiile noastre , care sunt ale unui popor din sângele tău, un popor sărac și umilit, care a ținut însă totdeauna cu îndârjire seama de biserică și de limba lui națională. Cu acel prilej s-a publicat scrisoarea filantropului expediată de la Davos din Elveția din cuprinsul căreia se degajă satisfacția sa în legătură cu colaborarea celor două biserici: “Spre fericirea noastră, diferența de confesiune, nu ne dezbină pe noi. Neamul românesc, deși aparținând la două confesiuni, în aspirațiile lor naționale, rămâne unit și nedivizat. Uniunea asta provine din sentimentul național puternic al tuturor și în mare parte datorează demnității clerului de ambele confesiuni. Deși nu sunt de confesiunea greco-catolică, unită, dar fiindcă românii, de amândouă confesiunile trăiesc între dânșii ca adevărați creștini și prin urmare ca frați, ca răspuns la apelul D-voastră, subscriu în folosul fondului cultural greco-catolic suma de una sută mie de coroane.” Din scrisoarea filantropului observăm înțelegerea sa față de situația românilor din Transilvania, obținută prin intermediul presei, iar mărinimia sa era determinată de primejdia în care se afla învățământul confesional, întrucât cei trei ani de

îngăduință expiraseră. Pentru moșierul basarabean ortodox, posesor al unei vaste culturi, confesionalismul nu constituia o stavilă, când trebuia apărată cauza națională.

În primele zile, pe cât de uimiți au fost greco-catolicii, pe atât de surprinși au rămas ortodocșii, consternați de generozitatea basarabeanului. Pentru a înțelege cât valora suma de 100.000 de coroane, vom prezenta câteva prețuri din perioada respectivă: Palatul Asociațiunii (158.000 coroane); un metru cub de lemne neplutite (7,50-8 coroane); o bicicletă fabricată în S.U.A. (96 coroane); 100 kg. grâu (16-17,50 coroane); slănină 100kg. (180-190 coroane); porumb 100 kg. (10-11 coroane); vin vechi 2-3 ani (0,50 coroane litrul); un galben (11,27 coroane); 100 mărci aur (117, 25 coroane).

La fel a procedat Stroescu și cu ortodocșii. După ce a primit scrisoarea de la mitropolitul Mețianu, la 30 martie 1910, V. Stroescu expedia pentru fondul cultural de la Sibiu 216.000 coroane, cu mențiunea: 200.000 coroane vor fi destinate școlilor sătești, iar 16. 000 coroane se vor utiliza pentru înființarea de cantine școlare, haine, cărți, hârtie etc. Finalul scrisorii dezvăluia un caracter aparte, rodul educației și culturii, însă dragostea de neam le întrecea pe toate celelalte. *„Ambele sume de bani le donez nu pentru vecinica me pomenire, adecă să se facă un fond neatacabil, ci să se cheltuiască, măcar și într-un an, până la cel din urmă heler. Banu-i scump la nevoie; acu-i nevoie – acu trebuie de dat ajutor, eu țin la folosul națiunii, - nu la fală. Doresc din suflet ca umila me jertfă să aducă cât mai mult folos. Dorindu-Vă de la Dumnezeu sănătate și viață îndelungată.”*

8..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

În acele momente dificile ale învățământului confesional românesc transilvănean, Vasile Stroescu dorea din tot sufletul continuarea educației școlare în spiritul național, îndeosebi a viitorilor truditori ai pământului, pentru care avea o mare admirație, demonstrată prin fapte. Înzestrat cu un suflet ales, ca toată familia, marele Mecena a fost un apropiat al țăranilor din toate provinciile, le-a înțeles suferințele și s-a străduit permanent să le aline durerile. Simțămintele nobile și de compasiune față de săteni le aflăm dintr-o scrisoare adresată mitropolitului Mețianu, publicată postum. *„Mai ales când văd pe scrișori, iscăliturile țăranilor, făcute de mâini zdravene, voinice, trudite de muncă, dar tremurânde, nesigure, ca de copil slab și fără de ajutor, la scris, apoi eu cu deosebită mulțămire sufletească, după puțință, le împlinesc cererile. Pe unele scrișori câte două șiraguri de asemenea iscălituri – întregi pomelnice. Sgârâiturile acelea îmi spun mai mult decât toate vorbele cele elocvente! De la dâșii totul s-a luat, dar în schimb nu li s-a dat nimica.”* O asemenea scrisoare cu unele pasaje revoluționare nu putea fi publicată în Transilvania în acel timp, întrucât ar fi fost considerată o instigare la revoltă.

Cele două donații, imense, sosite pe neașteptate au stârnit un uriaș ecou, spre disperarea filantropului care avea oroare de publicitate, iar despre modestia sa transilvănenii nu știau nimic. La apelurile din cele două scrișori, semnate de mitropoliți, Vasile Stroescu a răspuns cu promptitudine, așa că generozitatea sa va oferi noi speranțe luptătorilor pentru cauza națională românească, întrucât unii dintre ei se aflau în pragul deznădejdiei.

Nici nu s-au stins bine ecourile celor două donații de la Blaj și Sibiu, că de la Arad se răspândea o altă știre uimitoare. V. Stroescu dona Reuniunii femeilor române din acest oraș 100.000 de coroane, pentru construirea unei școli de fete, întrucât vechiul local era necorespunzător. Deși nu era convinsă de reușită, totuși, Letiția Oncu, președinta reuniunii, s-a adresat marelui mecenat, în vederea sprijinirii acțiunii întreprinse. Într-un timp record, mai precis pe 12 mai, filantropul din Davos le expedia odată cu scrisoarea suma de 100.000 de coroane, cu condiția *„ca edificiul proiectat să se construiască conștiincios și să devie un adevărat focar al redeșteptării multor generații.”*

Urgent, comitetul Reuniunii femeilor române din Arad s-a întrunit într-o ședință extraordinară, pentru a-i mulțumi filantropului, iar în scrisoare îl anunța că noua clădire se va numi *Școala superioară de fete Vasile Stroescu*, *„pentru ca numele acesta săpat pentru totdeauna în inimile noastre, să poată astfel rămânea de-a pururi simbolul ocrotitor al templului acestuia de lumină a fiicelor noastre, cari numai datorită gestului D-voastră neînchipuit de înțelept, vor fi de acum înaintea salvate cu grijă de primejdia culturii străine, care ne îndepărta de căminuri adevărate soții și mame române.”*

Într-o asemenea atmosferă optimistă, plină de încredere, V. Stroescu răspundea scrisorii Reuniunii, în care refuza politicoș propunerea de a purta școala numele său. *„Vă mulțumesc din suflet pentru onoarea, ce mi-o faceți dar numirea nu o găsesc justă. Nu mă gândesc să răpesc dreapta numire, care se cuvine școalei și anume:*

„Școala superioară de fete a Reuniunii femeilor române din Arad și provincie”, ele au meritat acest nume, toată onoarea femeilor cari au idealuri în viață și luptă pentru împlinirea lor.” În acel moment românii de dincoace de Carpați încă nu știau prea multe despre filantropul Vasile Stroescu și îndeosebi despre modestia sa. Un timp generozitatea a continuat cu sume cuprinse între 200 și 10.000 de coroane, în funcție de împrejurări. Nu întâmplător un ziar maghiar „*Pesti Hirlap*” comenta: „... și noi am avea nevoie, mare lipsă, de un Stroescu.”

În fond cine era Vasile Stroescu?

Vasile Stroescu s-a născut la 11 noiembrie 1845 într-o familie de boieri din ținutul Hotinului, la Edineț, a fost al cincisprezecelea copil, dintre care au trăit patru băieți și patru fete, însă la 11 ani a rămas orfan de mamă. A studiat la Odessa, Sankt Petersburg (Facultatea de Drept), iar doctoratul l-a susținut la Berlin, titlu de care nu a făcut caz. La Hotin, ca judecător, a văzut și a auzit multe. La moartea tatălui său, în 1875, a părăsit magistratura și a început o viață nouă odată cu administrarea moșiilor, bazat și pe cunoștințele dobândite în Prusia. Dacă de la tatăl său a moștenit 8 000 de hectare, datorită preocupărilor sale, îndeosebi creșterea cailor, căutați de cavaleria rusească și a vitelor în general, după cele mai înaintate metode, a ajuns să dețină 25 000 de ha., o avere uriașă. Mănat de sentimente caritabile a construit la sate școli, biserici, spitale, iar sătenii beneficiau de gospodării prospere.

Prin cultura sa vastă, conversa în rusă, franceză, germană, engleză, italiană, iar limba română o cunoștea în toate subtilitățile ei; se impunea cu ușurință în fața tuturor prin cunoștințele enciclopedice. Ideile sale economice, sociale, culturale și politice expuse cu claritate și curaj, le aflăm din corespondența păstrată. A călătorit foarte mult prin Europa, Africa și America și n-a dus grija familiei, deoarece n-a fost căsătorit. Umbla îmbrăcat modest, detesta luxul, iar când se ducea la Chișinău prefera tramvaiul, ce-l costa 3 copeici și nu 3 ruble cât cerea birjarul, întrucât *„aceste trei ruble vor fi de mare folos la vreun țăran din Maramureș.”* Prin urmare era foarte econom cu el și extrem de generos cu semenii săi, în vederea ridicării lor economice și culturale.

În 1899 a încercat să cedeze Zemstvei o parte din avere pentru învățământul românesc din Basarabia, însă autoritățile n-au fost de acord. În urma călătoriilor incognito întreprinse prin România, Transilvania, Maramureș, Bucovina, mecenatul a observat că peste tot sătenii au nevoie de ajutor. În 1902 a oferit 200.000 de lei pentru construirea unor școli în satele din Moldova, iar în 1906, după ce a vizitat expoziția jubiliară de la București a dăruit 200.000 de lei aur pentru înălțarea unei catedrale impunătoare.

Similar procedase câțiva ani mai înainte, când donase 5.000 de coroane pentru zidirea catedralei ortodoxe din Sibiu, sfințită în 1906, un simbol peren al ortodoxiei românești de dincoace de Carpați. Însă momentul crucial ce l-a determinat pe filantrop să se apropie de ardeleni a fost Ioan Slavici *„autorul părintelui Tanda din Sărăceni ... prin opul său am învățat a cunoaște și iubi pe românii din Ungaria.”* Pe moșierul

12..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

basarabean l-a impresionat felul cum Slavici a tratat un aspect al satului și anume rolul important al preotului într-o comunitate, care trebuia să fie un exemplu din toate punctele de vedere, contribuind practic la dezvoltarea economică, culturală și moralității localității respective.

Deși trecuseră multe săptămâni marile donații continuau să apară în presă, atât dincoace cât și dincolo de Carpați. *„Numele Stroescu se rostește la noi ca al unui sfânt național ... D. Vasile Stroescu a venit în împrejurări grele, ca trimis din cer, să reverse asupra noastră darurile bogățiilor sale pământești ... Nu știi ce să admiri mai mult, generozitatea, ori modestia acestui om al lui Dumnezeu, stăpânit de cele mai frumoase sentimente de umanitate și de iubire de neam ... Rămânem muți, ca în fața unui eveniment, a cărui neobișnuită putere magică ne înlănțuie graiul, lăsându-ne senzația copleșitoare a admirației ... D-l Stroescu dovedește a fi un suflet înzestrat cu o înaltă conștiință morală și națională. Nu credem să mai fie pe nicăierea român cu cât de puțină carte, care să nu fi citit de numele lui Vasile Stroescu. Acest om a dovedit o inimă nespus de bună pentru mult încercatul nostru popor din această țară.”*

Presa din București comenta la superlativ munificența sa, iar consiliul comunal al capitalei României hotărî ca o stradă principală să-i poarte numele. În semn de prețuire Liga Culturală l-a ales membru de onoare, prilej de a le răspunde V. Stroescu senzațional, printr-o telegramă: *„O faptă simplă, firească, azi produce mirare și atâta zgomot. Ce au devenit urmașii oamenilor, care și-au jertfit averile*

pentru binele moșiei? Țăranul pe de o parte, Parisul și Monte-Carlo, pe de alta, ar putea numai spune. Mulțumesc pentru onoare.”

Impresionate de generozitatea moșierului basarabean cele mai importante asociații culturale de dincoace și de dincolo de Carpați, Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român (Astra) și Academia Română l-au ales cu unanimitate de voturi membru de onoare. La adunarea generală a Astei de la Dej din septembrie 1910, o *„însuflețire extraordinară, până la frenezie a produs referentul, ca marele nostru mecenat Stroescu să fie ales membru de onoare al Asociațiunii. Tot publicul care se afla în sală s-a sculat în picioare și a aplaudat mai multe minute, arătând astfel dragostea și respectul ce îl păstrează celui mai mare român al zilei de azi.”* Președintele Andrei Bârseanu anunța, că-l va înștiința telegrafic și se va strădui să facă toate demersurile pentru primirea diplomei de onoare, întrucât era cetățeanul altui stat.

După ce Miron Cristea a fost instalat episcop la Caransebeș a expediat 10.000 coroane pentru fondul eparhial, special reactivat de noul arhieru. O sumă asemănătoare a trimis-o băncii „Albina” prin I. Mișu, în vederea înființării unei biblioteci la Cluj pentru studenții români în urma articolului intitulat „Copiii nimănui”, publicat de O. Goga în „Tribuna” de la Arad. În entuziasmul general, pictorul Sava Albescu a pictat portretul lui Vasile Stroescu, se pare după fotografia publicată în ziarul „Unirea”, lucrare în ulei, cu o fizionomie foarte expresivă, expusă în vitrina unei librării românești din Sibiu.

**VASILE STROESCU ȘI ASOCIAȚIUNEA TRANSILVANĂ
(ASTRA)**

Inițial, episcopul Andrei Șaguna propunea ca această asociație culturală să aibă și preocupări economice, stabilite chiar în titlul „*Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român și pentru înaintarea industriei și agriculturii,*” însă din cauza opoziției majorității, arhiepiscopul a renunțat la ideea sa. Abia spre sfârșitul secolului al XIX-lea (1895) când Cornel Diaconovici a fost ales secretar literar, Astra începea să se intereseze pe scară largă de problemele economice, întrucât cultura nu putea progresa fără suportul economic.

Propagarea cooperăției, îndeosebi la sate de către Asociațiune, era în concordanță cu situația agrară a țărănimii, așa că această politică economică venea în sprijinul ei. Ca o consecință a noii orientări economice, la adunarea generală de la Șimleu din 1908 s-a aprobat angajarea unui conferențiar agronomic, care trebuia pe lângă prelegeri economice să facă propagandă și în favoarea cooperăției. Însă pentru îndeplinirea unui asemenea plan ambițios Asociațiunii îi erau necesare fonduri suplimentare, întrucât așezământul desfășura activitatea pe multiple planuri: tipărituri, învățământ (școala de fete, burse), secțiile științifice, biblioteca centrală, muzeu, conferințe etc., iar primele speranțe apar pe la mijlocul anului 1910, odată cu actele de mărinimie ale boierului basarabean, Vasile Stroescu.

În 1911 se împlineau cincizeci de ani de la înființarea Asociațiunii transilvane (Astra), iar conducerea așezământului a hotărât

ca aniversarea să se organizeze cu mult fast, la Blaj, cu ocazia adunării generale anuale. Vasile Stroescu care era la curent cu tot ce se întâmpla în Transilvania prin intermediul presei, nu putea să rămână pasiv, pe de o parte față de un asemenea eveniment important, iar pe de altă parte fusese impresionat de manifestația de simpatie de la adunarea generală de la Dej, când l-a ales membru onorar.

De altminteri, legăturile Astrei cu V. Stroescu au început încă din toamna anului 1910. După ce în octombrie a mulțumit pentru calitatea de membru onorar, în noiembrie a trimis o scrisoare, prin care propunea Asociațiunii „*să înființeze în fiecare comitat câte o școală de agricultură pentru popor și câte o fermă model și cu câte o școală de meserii*”, iar mecenatul se angaja să sprijine financiar înființarea lor, bineînțeles, după ce i se va înainta un plan detaliat privitor la funcționarea acestora.

La ședința comitetului central din 13 aprilie 1911, Oct. Tăslăuanu, secretar administrativ, citea o scrisoare expediată de Vasile Stroescu, prin care filantropul renunța la planul înființării școlilor agricole și lansa o nouă propunere. Dacă Asociațiunea va populariza fondarea băncilor sătești, filantropul va dona 50.000 de coroane. În aceeași scrisoare menționa și trimiterea a 10.000 de coroane pentru burse, în vederea specializării a două tinere în dantelărie, în străinătate, precum și a doi tineri tâmplari în mobilier sculptat și jucării.

La adunarea generală de la Blaj din anul 1911, când s-au sărbătorit 50 de ani de la fondarea Asociațiunii transilvane, cea mai fastuoasă întrunire din istoria Astrei, Vasile Stroescu n-a participat, întrucât se afla în plină campanie agricolă. Cu acel prilej i s-a mulțumit

16..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

printr-o telegramă trimisă la Odessa: *„Adunarea generală a Asociațiunii ... a hotărât cu însuflețire nemărginită să Vă exprime sentimentele sale de gratitudine pentru generoasele binefaceri, cu care D-Voastră sprijiniți năzuințele culturale ale poporului nostru ...”*

La începutul lunii noiembrie 1911, în drum spre Elveția, Vasile Stroescu s-a oprit o zi la Sibiu, incognito ca de obicei, iar la hotelul Împăratul Romanilor s-a înregistrat cu numele de Vasile Vasilevici din Lemberg. Sosise o zi cu scopul de a-l cunoaște pe Octavian Goga, însă „poetul pătimirii noastre” era plecat din oraș, fiind naș la nunta lui O. Ghibu la București. În același timp era curios cum a procedat Astra cu cele 60.000 de coroane dăruite în primăvară, în anumite condiții. În acel moment a rămas încântat de instituțiile vizitate (Catedrala, banca Albina, Seminarul, Palatul Astrei, școala de fete), iar la prânz a fost invitatul mitropolitului Mețianu. Sibienii ar fi dorit să-l cunoască, însă despre venirea sa au aflat abia după plecare, spre marea lor dezamăgire.

În anul următor (1912), cu prilejul adunării generale de la Sibiu, s-a sărbătorit centenarul nașterii cărturarului George Barițiu, fost președinte al Astrei și Academiei Române. La festivități a luat parte și Vasile Stroescu, care a izbutit în primele ore să treacă neobservat, întrucât nu-i plăceau ovațiile: *„A participat la toate ședințele și festivitățile Asociațiunii, la care deși dorea să nu i se facă ovațiuni, n-a putut scăpa de ele, pentru că nu era posibil omeneste să nu izbucnească cu putere elementară simțul de gratitudine al tuturor românilor, văzând în mijlocul lor pe acest om fenomenal.”*

Tot în anul 1912 pentru a evita mulțumirile zgomotoase, când ar fi fost de față, donațiile le-a făcut cu mult timp înainte. La începutul lunii martie a trimis 5.000 de coroane Reuniunii femeilor române din Sibiu, cu următoarele propuneri: „1.500 de coroane să le folosească pentru a trimite eleve la cursul de vopsit la școala din Mora, unde se lucra cu culori vegetale, știință de care pot avea mare folos și aici la noi; 3.000 de coroane pentru eleve trimise la școlile de țesut, în străinătate; 500 de coroane pentru a vizita expoziția culinară (ca lucruri ale cugnei) din Viena din partea unei trimise a școalei de menaj (de fiert) de la Sibiu. Astfel V. Stroescu venea, nu numai cu sugestii, ci și cu sprijinul financiar necesar. Preferarea coloritului pastelat de proveniență vegetală, spre deosebire de cel chimical, strident, demonstra gustul rafinat al filantropului. Prin urmare Stroescu nu accepta modernismul fără discernământ, militând pentru trimiterea unor tinere la Mora, unde să se perfecționeze în acest domeniu tradițional românesc. Animat de aceleași simțăminte nobile, Stroescu a trimis, înainte de a veni la Sibiu, 100.000 de coroane, în vederea construirii Seminarului teologic-pedagogic, ca studenții să dispună de un locat corespunzător, modern, pe locul celui vechi. Donația sa a permis începerea grabnică a lucrărilor.

Pentru extinderea rețelei bibliotecilor Astei din despărțăminte a oferit cu acel prilej 25.000 de coroane. Izbucnirea primului război mondial a împiedicat expedierea celor 3.000 de biblioteci la despărțăminte. În schimb, înaintea declanșării conflagrației mondiale, la 13 iunie 1914 Asociațiunea a trimis la Cernăuți și anume „*Societății*

18..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

pentru literatura și cultura poporului român din Bucovina” șase lăzi cu cărți din donația Stroescu, în vederea împărțirii ca premii elevilor.

În perioada decembrie-aprilie 1913-1914 a întreprins o călătorie în America de Sud, iar în luna mai, în drum spre Basarabia, s-a oprit la Sibiu, fiind mulțumit de cele realizate de Astra, nu numai în domeniul cooperativ, ci și în cel al bibliotecilor sătești, în urma donației de 25.000 de coroane.

Seria actelor generoase s-a încheiat în august 1913, odată cu oferirea a 100.000 de coroane pentru începerea construcției gimnaziului din Brad. Tot în acel an, studenții români de la Universitatea din Cluj au organizat o serată literar-muzicală, cu ocazia căreia au dezvelit în Casina Română portretul mecenatului. Momentul solemn dezvăluia gratitudinea tineretului față de generozitatea moșierului basarabean, care în câțiva ani jertfise aproape un milion de coroane pentru propășirea românească și a existenței naționale.

În timpul primului război mondial au încetat donațiile, pe considerente politice, întrucât Rusia se confrunta și cu Austro-Ungaria, însă în acea perioadă grea a militat alături de ardelenii aflați în Basarabia, la unirea acestei provincii cu România.

După sfârșitul conflagrației a intrat în viața politică românească ca deputat al Basarabiei. În calitate de cel mai vârstnic parlamentar a fost desemnat președinte provizoriu al parlamentului, iar după aceea a devenit senator de drept, fără a mai exercita o influență politică. S-a stins la 15 aprilie 1926, iar ca recunoștință i s-au organizat funeralii naționale, odihnindu-se pe veci în cimitirul Sf. Vineri din București.

De-a lungul timpului, granițele politice stabilite arbitrar, n-au constituit un obstacol pentru solidaritatea românească. Vasile Stroescu, prin actele sale de generozitate și modestie, a rămas nu numai un simbol al solidarității românești, ci și un reper moral pentru generațiile actuale și cele viitoare.